

АВРАМЕНКО О.М., асистент кафедри
перекладу Миколаївського
міжрегіонального інституту розвитку
людини вищого навчального закладу
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»»

ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ

Творчість Тараса Шевченка є невід'ємною частиною розвитку української культури та світової культури загалом. Поезія Шевченка це вічно живий скарб культури народ у. Вона прокладає мости братерського єднання між народами і стала невіддільною ланкою у розвитку багатьох національних культур.

Творчість та поезія Шевченка пройшла великий шлях до народів Західної Європи та відіграла велику роль в німецькій мові та літературі. Його твори перекладались більшість разів саме німецькою мовою. «Жодною іншою іноземною мовою твори Шевченка не перекладались стільки разів, як німецькою, в жодній літературі не з'являлося стільки статей і досліджень про поета, як в німецькій» [5].

У 1843 році вперше про творчість Тараса Шевченка, а саме про поему «Гайдамаки», яка була видана у Петербурзі, опублікував німецький журнал «Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft» («Щорічники слов'янської літератури, мистецтва і науки»). Саме з того часу виник великий інтерес до творчості Шевченка німецькими дослідниками. Одним з перших дослідників-перекладачів творів Тараса Шевченка був австрійський поет другої половини XIX століття Й.Г. Обріст. Його книга – Taras Grigoriowicz Szewczenko, ein kleinrussischer Dichter. Dessen Lebensskizze samt Anhang, bestehend aus Proben seiner Poesien, in freier Nachdichtung von I.Georg Obristl («Тарас Григорович Шевченко, український поет. Нарис життя з додатком його поезій у вільному перекладі Й.Георга Обріста»; Чернівці, 1870) мала великий попит серед дослідників життя та творчості Шевченка. Додатком до книги були переклади поезії Шевченка. Такі як: «Гамалія», «Іван Підкова», три частини з поеми «Гайдамаки», «Тарасова ніч», «Русалка», «Заповіт», «Утоплена» та інші [1]. Обріст зазначав, що його переклади були лише додатком до книги про Тараса Шевченка й лише спробою вільних перекладів. Перекладач користувався для цього прозовими підрядковими перекладами, зробленими на його прохання

буковинськими письменниками. Використовуючи підрядники, Обріст не зміг досконало передати німецькою мовою першотвір, позаяк підрядковий переклад – це власне дослівний переклад твору й лише перший етап на шляху до художнього перекладу [4].

Подальші спробами перекладу творів Шевченка та дослідження його творчості зробили такі австрійські та німецькі перекладачі-дослідники як: В.Умляуф (переклад поеми «Кавказ»), К.Е. Француз та Ю. Вігінія (переклад окремих поезій Кобзаря).

У кінці XIX – на початку XX століття про творчість Шевченка опубліковують такі видатні газети та журнали як: — *Der Jungdeutschell* («Молодий німець»), —*Osteuropäisches Korrespondenzblatt* («Східноєвропейська кореспондентська газета»), —*Die Rote Fahne* («Червоний прапор»), —*Die Gesellschaft* («Суспільство»), —*Ruthenische Revue* — —*Ukrainische Rundschau* («Український журнал»), —*Zeitschrift für die slawische Philologie* («Журнал слов'янської філології») [2].

Великим внеском до розвитку творчості Тараса Шевченка в німецькій мові та літературі були: збірка поезій Шевченка в перекладах Ю.Вергінії, присвяченої 100-річчям з дня народження поета (1914) — —*Ausgewählte Gedichte von Taras Schewtschenko* («Вибрані поезії Тараса Шевченка», Лейпціг, 1911), переклад А. Зеліба повісті Шевченка «Художник» —*Taras Schewtschenko. Der Künstler Autobiographischer Roman. Übersetzt von Arthur Seelieb* («Тарас Шевченко. «Художник». Автобіографічний роман. Переклад Артура Зеліба», Лейпціг 1912).

У 30-50-ті роки минулого століття поети та літератори намагалися наблизити творчість Шевченка до німецькомовного загалу. Анна-Галя Горбач розповідає: «Напередодні Другої світової війни над перекладами творів Шевченка працювали німецькомовні поети й літератори, які під час гітлерівського режиму жили як емігранти в Радянському Союзі. Це були переважно люди лівих, комуністичних поглядів» [4].

Різні видання опубліковували переклади поезії Шевченка А. Курелли та Е. Вайнерта. У 1955 році вийшла антологія —*Ukrainische Lyrik. 1840-1940* («Українська лірика. 1840-1940», Вісбаден, 1955) до якої ввійшли 25 перекладів поезії Шевченка.

У зв'язку з пам'ятною датою, 150-річчя видатного поета, Видавництво літератури іноземними мовами у Москві на основі двотомного німецького «Кобзаря» (1951) видало том вибраних поезій Шевченка — —*T. Schewtschenko. Der Kobsar* («Т. Шевченко. Кобзар»,

Москва, 1962) завдяки якому збільшилась кількість німецькомовних читачів поезії Шевченка.

У 60-х роках ХХ століття відомий австрійський славіст, професор Віденського університету Г. Витженс з великою зацікавленістю звернув увагу на творчість Шевченка та розпочав дослідження його поезії в університеті.

Після здобуття Україною незалежності дослідження творчості Шевченка в німецькомовних країнах поживалося. У 1993 р. у Києві було проведено міжнародний симпозіум «Українська література в Австрії, австрійська – в Україні», у збірнику праць якого опубліковано доповіді австрійського літературознавця Й. Стрелки (працює в США) «Тарас Шевченко та його вплив на Австрію» та М. Павлюка (Київ) «Інтерпретація поезії Шевченка на землях Австро-Угорщини» [3].

Творчість Т.Г. Шевченка – визначне досягнення українського народу в галузі духовної культури, а історія життя поета є частиною історії його батьківщини. В наш час його твори, перекладені на десятки мов, стали невід'ємною частиною національної культури багатьох народів світу.

«Хто не чував про Шевченка? – пише літературознавець Павлин Свенцицький. – Байрона – розуміють два мільйони англічан, Гете – мільйон німців, Словацького – півмільйона поляків. Шевченка слухає, розуміє, з ним співає п'ятнадцять мільйонів! Тим він і великий, тим він і вищий понад усіх поетів».

Список використаних джерел:

1. Obrist J. G. Taras Grigoriewicz Szewczenko, ein kleinrussischer Dichter. — Czernowitz, 1870.
2. Taras Schewtschenko, der größte Dichter der Ukraine. – Wien, 1914.
3. Von Taras Schewtschenko bis Josef Roth. Ukrainisch-österreichische Literaturbeziehungen. — Bern, Berlin, Frankfurt am Main, New-York, Paris, Wien, 1995.
4. Гавришків, Б. Шевченкознавство в країнах німецької мови [Текст] / Б. Гавришків // Всесвіт. — 1961. — № 3.